06

ප්‍රත්‍යයාර්ථ නාම

ද්විතීයික ප්‍රත්‍යය යෙදී සෑදෙන සාධ්‍ය නාම විශේෂයන් දෙකක් වන **තද්ධිත** හා **කෘදන්ත**, ප්‍රත්‍යයාර්ථ නාම ලෙස හැඳින්වේ. තද්ධිත හා කෘදන්ත හඳුනා ගැනීම, ඒවායේ ප්‍රභේද හා වරනැගීම, ඒවා භාෂාවේ යෙදෙන ආකාරය ආදිය පිළිබඳ ව මෙම පාඩමෙන් සැපයෙන සවිස්තරාත්මක දැනුම භාෂා කාර්යයේදී ඔබට මනා පිටිවහලක් වනු ඇත.

ප්‍රත්‍යයාර්ථ නාම

නාම ප්‍රකෘතියකින් හෝ ධාතු ප්‍රකෘතියකින් හෝ පර ව ද්විතීයික ප්‍රත්‍යය එක් කිරීමෙන් සාද ගනු ලබන ද්විතීයික නාම ප්‍රත්‍යයාර්ථ නාම යනුවෙන් හැඳින්වේ. සිදත් සඟරාවේ ප්‍රත්‍යයාර්ථ නාම **"පසරුත් නම්"** යනුවෙන් හඳුන්වා දී ඇත්තේ මෙසේ ය.

"දයින් නමින් හොත කැරැ අරුතට නිසි පසන් සපයා සදන් පසරුත් හිම් නොලැගැ ලොවැ වහරන්"

ධාතුවෙන් හෝ නාමයෙන් හෝ පර ව අරුතට නිසි වන ප්‍රත්‍යයන් යොදා ලෝක ව්‍යවහාරයේ සීමාවන් නොඉක්මවා ප්‍රත්‍යයාර්ථ ශබ්දයන් සපයනු.

- ප්‍රත්‍යාර්ථ නාමවල ප්‍රභේද දෙකකි.

1. තද්ධිත නාම
2. කෘදන්ත නාම

තද්ධිත නාම

සංස්කෘත ව්‍යාකරණයේ දැක්වෙන පරිදි තද්ධිත යනු (තත් + හිත) "එයට හිතකර" යන අර්ථයෙන් සෑදෙන නාම විශේෂයකි. සිංහල ව්‍යාකරණයේ ද නාම ප්‍රකෘතියකට ද්විතීයික ප්‍රත්‍යයක් යොද සාදා ගන්නා ද්විතීයික නාමයක් ලෙස තද්ධිත යන්න හඳුන්වා දී තිබේ.

- ප්‍රති + අය = ප්‍රත්‍යය යනු පද සිද්ධි විධිය යි. ප්‍රත්‍යය යනු නාම ප්‍රකෘතියක් වන බැවින් එය විභක්ති ප්‍රත්‍යය ගෙන නාම පදයක් වන්නේ ප්‍රත්‍යය + අ = ප්‍රත්‍යයය යනුවෙනි. ඒ අනුව ව්‍යාකරණානුකූල ව "ප්‍රත්‍යයය" ඒක වචනය ද ප්‍රත්‍යය බහු වචනය ද විය යුතු ය.

එමෙන් "ආලය" නාම ප්‍රකෘතිය වන බැවින් "විද්‍යා" යන්න සමග බැඳී විද්‍යාලය (විද්‍යා + ආලය) යනුවෙන් බහු වචන රූපය ද "විද්‍යාලයය" (විද්‍යා + ආලය + අ) යනුවෙන් ඒකවචන රූපය ද නිර්මාණය වේ. එහෙත් විද්‍යාලයය, දේවාලයය, පුස්තකාලයය යනුවෙන් ව්‍යවහාරයේ නොපවතින නිසා 'විද්‍යාලය, දේවාලය, පුස්තකාලය යන ඒක වචන පදත් විද්‍යාල, දේවාල, පුස්තකාල යන බහුවචන පදත් භාවිතයේ පවතී.

එබැවින් සුබෝච්චාරණය හා ව්‍යවහාරය සලකා මෙතැන් පටන් මෙම පාඩමේ ද "ප්‍රත්‍යය" ඒකවචනය ලෙස ද "ප්‍රත්‍ය" බහු වචනය ලෙස ද යොදා ඇත. පද සිද්ධිය හා භාවිතය අතර වෙනස සිසු අවධානයට යොමු කෙරේ.

නාම ප්‍රකෘතියකට පර ව විභක්ති ප්‍රත්‍යයක් යෙදී මූලික වශයෙන් සෑදෙන්නේ නාම පදයකි. එම මූලික නාම පද සිද්ධ නාම පද හෙවත් මූල නාම පද ලෙස ද හැඳින්වේ. නාම ප්‍රකෘතියකට විභක්ති ප්‍රත්‍යයක් යොදා සාද ගනු ලබන නාම පදයට අමතර ව නාම ප්‍රකෘතියකට ද්විතීයික ප්‍රත්‍යයක් යොදා සාදා ගනු ලබන ද්විතීයික නාම තද්ධිත නාම යනුවෙන් හැඳින්වේ. එසේ සෑදෙන තද්ධිත නාමය ද නාම ප්‍රකෘතියකි. ඊට විභක්ති ප්‍රත්‍යය යොද තද්ධිත නාම පද සාද ගනු ලැබේ. තද්ධිත නාම සාධ්‍ය නාම හෙවත් සංග්‍රහ නාම ලෙස දැක්විය හැකි ය.

සිද්ධ නාම පද

නාම ප්‍රකෘතිය	විභක්ති ප්‍රත්‍යය	නාම පදය
නැකත්	අ	නැකත
ගම්	අ	ගම
නගර	අ	නගරය

සාධ්‍ය නාමපද

නාම ප්‍රකෘතිය	තද්ධිත ප්‍රත්‍යයය	තද්ධිත නාමය	විභක්ති ප්‍රත්‍යයය	තද්ධිත නාම පදය
නැකත්	ඉ	නැකති	ආ	නැකතියා
ගම්	ඉ	ගැමි	ආ	ගැමියා
නගර	ඉක	නාගරික	ආ	නාගරිකයා

තද්ධිත නාමවලින් නාම පද සාද ගත හැකි අතර තද්ධිත නාම, නාම විශේෂණ පද ලෙස ද භාවිත කළ හැකි ය.

නාම ප්‍රකෘතිය	තද්ධිත ප්‍රත්‍යය	තද්ධිත නාමය	තද්ධිත නාමය නාම විශේෂණයක් ලෙස
ඉතිහාස	ඉක	ඓතිහාසික	ඓතිහාසික ග්‍රාම
චන්ද්‍ර	ඉකා	චන්ද්‍රිකා	චන්ද්‍රිකා තාක්ෂණය
සෞභාග්‍ය	වත්	සෞභාග්‍යවත්	සෞභාග්‍යවත් යුගය
ලංකා	ඒය	ලාංකේය	ලාංකේය සිනමාව
රන්	මුවා	රන්මුවා	රන්මුවා පිළිමය

තද්ධිත නාම සාධනය තද්ධිත ප්‍රත්‍ය එකක් හෝ දෙකක් හෝ තුනක් හෝ යෙදී සිදු විය හැකි ය.

නාම ප්‍රකෘතිය	තද්ධිත ප්‍රත්‍යය	තද්ධිත ප්‍රත්‍යය	තද්ධිත ප්‍රත්‍යය	විභක්ති ප්‍රත්‍යය	තද්ධිත නාම පදය
නැව්	ඉ	-	-	ආ	නැවියා
ගුණ	වත්	ආණ	-	ඕ	ගුණවතාණෝ
සංගීත	ඥ	වර	ආණ	ඕ	සංගීතඥවරයාණෝ

මෙසේ තද්ධිත ප්‍රත්‍ය එකතු වීම විවිධාර්ථ සැපයීම සඳහා සිදු වේ. එකම ප්‍රත්‍යයක් වුව ද අර්ථ කිහිපයක් සැපයීම සඳහා නාම ප්‍රකෘතිය සමග එකතු වේ.

විවිධාර්ථවත් තද්ධිත ප්‍රත්‍ය

1. 'ඉ' ප්‍රත්‍යය - (ඇත්තේ, නියුක්ත වූයේ, දන්නේ, උපන්නේ ආදි විවිධාර්ථ සැපයීමෙහි)

පද + ඉ	=	පැදි (පද ඇත්තේ)
තොට + ඉ	=	තොටි (තොටෙහි නියුක්ත වූයේ)
නකත් + ඉ	=	නැකති (නැකත් දන්නේ)
සග + ඉ	=	සැගි (ස්වර්ගයෙහි උපන්නේ)
සබ + ඉ	=	සැබි (සබයට යෝග්‍ය වූයේ)
ලෝ + ඉ	=	ලොවි (ලොවට සම්බන්ධ වූයේ)
අඳුරු + ඉ	=	ඇඳිරි (අඳුරම)
කොවුල් + ඉ	=	කෙවිලි
බුබුළු + ඉ	=	බිබිළි

2. "ඉති" ප්‍රත්‍යය (අල්පාර්ථයෙහි හා අධිකාර්ථයෙහි)

පැන් + ඉති	=	පැනිති (පැන් ටික)
පොඩි + ඉති	=	පොඩිති (කුඩා බව අධික)

3. "ඉක" ප්‍රත්‍යය (එයට අයත්)

මෙහිදී තද්ධිත නාමයේ මුල් ස්වරය වෘද්ධි වේ.

i. අ > ආ

අධ්‍යාත්ම + ඉක	=	ආධ්‍යාත්මික
ප්‍රසංග + ඉක	=	ප්‍රාසංගික
අධ්‍යාපන + ඉක	=	ආධ්‍යාපනික
ධර්ම + ඉක	=	ධාර්මික

ii. ඉ/ ඊ > ඓ

සිද්ධාන්ත + ඉක	=	සෛද්ධාන්තික
ඉතිහාස + ඉක	=	ඓතිහාසික
විශේෂ + ඉක	=	වෛශේෂික
නිරුක්ත + ඉක	=	නෛරුක්තික
නීති + ඉක	=	නෛතික

iii. උ/ ඌ/ ඕ > ඖ

පුද්ගල + ඉක	=	පෞද්ගලික
උදාර + ඉක	=	ඖදාරික
භූත + ඉක	=	භෞතික
ලෝක + ඉක	=	ලෞකික

iv. ඍ > ආර්

හෘද් + ඉක	=	හාර්දික
වෘත්ති + ඉක	=	වාර්තික

වෘද්ධි වීමෙන් තොරව ද ඉක ප්‍රත්‍යය යෙදේ.

ක්ෂණ + ඉක	=	ක්ෂණික
රස + ඉක	=	රසික
රසායන + ඉක	=	රසායනික

4. "ක" ප්‍රත්‍යය (මුල් ස්වරය දීර්ඝ නොවේ)

සංස්කෘති + ක	=	සංස්කෘතික
පන්ති + ක	=	පන්තික
ජාති + ක	=	ජාතික

'ක' ප්‍රත්‍යය (ණ් + අ ලෝපයෙන් ද සිදුවේ)

නිෂ්පාදන + ක	=	නිෂ්පාදක
පාලන + ක	=	පාලක
දූෂණ + ක	=	දූෂක
භක්ෂණ + ක	=	භක්ෂක

5. "ඉකා" ප්‍රත්‍යය (පූර්වස්වර ලෝපයෙන්)
ස්ත්‍රී ලිංගාර්ථයෙහි හා ස්වල්පාර්ථයේ යෙදේ.

චන්ද්‍ර + ඉකා	=	චන්ද්‍රිකා
කුමාර + ඉකා	=	කුමාරිකා
දූත + ඉකා	=	දූතිකා

"ඉකා" ප්‍රත්‍යය (අ + ක් , අ ලෝපයෙන්)

උපාසක + ඉකා	=	උපාසිකා
නායක + ඉකා	=	නායිකා
පුස්තක + ඉකා	=	පුස්තිකා (කුඩා පොත)

6. "ඉනි" ප්‍රත්‍යය (හලන්ත ශබ්දවලට පරව)

ඇත් + ඉනි	=	ඇතිනි
සප් + ඉනි	=	සැපිනි
කොක් + ඉනි	=	කෙකිනි

7. "නි" ප්‍රත්‍යය

ඇමති + නි	=	ඇමතිනි
අගමැති + නි	=	අගමැතිනි
ජනාධිපති + නි	=	ජනාධිපතිනි

8. "ඉත" ප්‍රත්‍යය (එයින් යුත් යන අර්ථයෙහි)

ව්‍යාධි + ඉත	=	ව්‍යාධිත
ආබාධ + ඉත	=	ආබාධිත
පීඩා + ඉත	=	පීඩිත

9. ඉෂ්ට ප්‍රත්‍යය (අතිශයාර්ථයෙහි)

ශ්‍රා + ඉෂ්ඨ	=	ශ්‍රේෂ්ඨ
ජ්‍යා + ඉෂ්ඨ	=	ජ්‍යෙෂ්ඨ
කන් + ඉෂ්ඨ	=	කනිෂ්ඨ

10. "ඊය" ප්‍රත්‍යය (එයට අයත්)

ප්‍රදේශ + ඊය	=	ප්‍රදේශීය
විද්‍යාලය + ඊය	=	විද්‍යාලයීය
කාර්යාලය + ඊය	=	කාර්යාලයීය
සමාජ + ඊය	=	සමාජීය
ප්‍රාන්ත + ඊය	=	ප්‍රාන්තීය
පාඨශාලා + ඊය	=	පාඨශාලීය
මණ්ඩල + ඊය	=	මණ්ඩලීය

11. "ඒය" ප්‍රත්‍යය (මුල් ස්වරය වෘද්ධි වේ.)

මිත්‍ර + ඒය	=	මෛත්‍රෙය
ගංගා + ඒය	=	ගාංගේය
ලංකා + ඒය	=	ලාංකේය
සිංහල + ඒය	=	සෛංහලේය
ජීව + ඒය	=	ජෛවේය

12. "ඊන" ප්‍රත්‍යය (එයට අයත්)

කුල + ඊන	=	කුලීන
නව + ඊන	=	නවීන
සමකාල + ඊන	=	සමකාලීන
ප්‍රාච් + ඊන	=	ප්‍රාචීන

13. "ඊ" ප්‍රත්‍යය (ඊට සම්බන්ධ)

ජීව + ඊ	=	ජීවී
ප්‍රේම + ඊ	=	ප්‍රේමී
විරෝධ + ඊ	=	විරෝධී

14. "අටි" ප්‍රත්‍යය (ප්‍රදේශය, ඊට හුරු යන අර්ථයෙහි)

ඉස් + අටි	=	ඉසටි/ ඉහටි
පා + අටි	=	පහටි
කර + අටි	=	කරටි

15. "අටු" ප්‍රත්‍යය (බහුලාර්ථයෙහි හා ස්වාර්ථයෙහි)

හර + අටු	=	හරටු/ අරටු (හර බොහෝ)
වක + අටු	=	වකුටු
කැස + අටු	=	කැසටු/ කැහැටු

16. "අස්" "අත්" ප්‍රත්‍ය (ස්වාර්ථයෙහි)

වරල් + අස්	=	වරලස්
මුහුළු + අස්	=	මුහුළස්
මුහුණ + අත්	=	මුහුණත්
නුවන් + අත්	=	නුවනත්

17. "අළ" ප්‍රත්‍යය (ප්‍රදේශය අර්ථයෙහි)

ඉස් + අළ	=	ඉහළ
පා + අළ	=	පහළ

18. "ආ" ප්‍රත්‍යය (ස්වාර්ථයෙහි)

හැකි + ආ	=	හැකියා
මිහිරි + ආ	=	මිහිරියා
නැමි + ආ	=	නැමියා

19. "ආණ" "අණු" "අණි" ප්‍රත්‍ය (ගෞරවාර්ථයෙහි)

ආණ ප්‍රත්‍යය (පුරුෂ ලිංගයෙහි)

බොසත් + ආණ	=	බෝසතාණ
බමුණු + ආණ	=	බමුණාණ

"අණු" ප්‍රත්‍ය (පුරුෂ ලිංගයෙහි)

පුත් + අණු	=	පුතණු
තෙර + අණු	=	තෙරණු

"අණි" ප්‍රත්‍යය (ස්ත්‍රී ලිංගයෙහි)

අඹු + අණි	=	ඇඹණි
නඟ + අණි	=	නැඟණි

20. "උ" ප්‍රත්‍යය (ස්වාර්ථයෙහි)

බිත් + උ	=	බිතු
නෙත් + උ	=	නෙතු
සිත් + උ	=	සිතු

21. ''වත්'' ''මත්'' ප්‍රත්‍ය (ඇත්තේය යන අර්ථයෙහි)

වත් ප්‍රත්‍යය (අකාරාන්ත, ආකාරාන්ත හා හලන්ත පදවලට පරව)

පැණ + වත්	=	පැණවත්
ආදර්ශ + වත්	=	ආදර්ශවත්
ආලෝක + වත්	=	ආලෝකවත්
සෞභාග්‍ය + වත්	=	සෞභාග්‍යවත්
සෝබා + වත්	=	සෝබාවත්
සිල් + වත්	=	සිල්වත්

''මත්'' ප්‍රත්‍යය (ඉකාරාන්ත, ඊකාරාන්ත, උකාරාන්ත, ඌකාරාන්ත පදවලට පරව)

බුද්ධි + මත්	=	බුද්ධිමත්
ඍද්ධි + මත්	=	ඍද්ධිමත්
ශ්‍රී + මත්	=	ශ්‍රීමත්
ධී + මත්	=	ධීමත්
ඉසුරු + මත්	=	ඉසුරුමත්
රූ + මත්	=	රූමත්

22. ''වන්ත'' ''මන්ත'' ප්‍රත්‍ය (ඇත්තේය යන අර්ථයෙහි)
මෙම ප්‍රත්‍ය යෙදෙන්නේ තත්සම ප්‍රකෘති සමග පමණ ය.

(ප්‍රත්‍ය එකතු වීම වත්, මත් ප්‍රත්‍යවල මෙනි)

ශ්‍රද්ධා + වන්ත	=	ශ්‍රද්ධාවන්ත
බල + වන්ත	=	බලවන්ත
ප්‍රඥා + වන්ත	=	ප්‍රඥාවන්ත
ශ්‍රී + මන්ත	=	ශ්‍රීමන්ත
ධී + මන්ත	=	ධීමන්ත

23. ''තර'', ''තම'' ප්‍රත්‍ය

තර ප්‍රත්‍යය (ගුණ දෙකක් සැසඳීමෙහිදී දෙකෙන් එකක් වඩාත් වැඩි බව දැක්වීම)

මිහිරි + තර	=	මිහිරිතර (වඩා මිහිරි)
පූජ්‍ය + තර	=	පූජ්‍යතර
ශ්‍රේෂ්ඨ + තර	=	ශ්‍රේෂ්ඨතර

''තම'' ප්‍රත්‍යය (සමූහයකින් එකක් වඩා වැඩි බව)

මිහිරි + තම	=	මිහිරිතම (වඩාත් මිහිරි)
පූජ්‍ය + තම	=	පූජ්‍යතම
ශ්‍රේෂ්ඨ + තම	=	ශ්‍රේෂ්ඨතම

24. ''මුවා'', ''මය'' ප්‍රත්‍ය (එයින් තැනුණේ යන අර්ථයෙහි)
මුවා තත්භව ප්‍රකෘති සමගත් **මය** තත්සම ප්‍රකෘති සමගත් යෙදේ.

රන් + මුවා	=	රන්මුවා	-	ස්වර්ණ + මය	=	ස්වර්ණමය
දැව + මුවා	=	දැවමුවා	-	දාරු + මය	=	දාරුමය
මිණි + මුවා	=	මිණිමුවා	-	මාණික්‍ය + මය	=	මාණික්‍යමය
සෙල් + මුවා	=	සෙල්මුවා	-	ශෛල + මය	=	ශෛලමය
රිදී + මුවා	=	රිදීමුවා	-	රජත + මය	=	රජතමය

25. “බ” ප්‍රත්‍යය (ප්‍රදේශය යන අර්ථයෙහි)

එ + බ = එබ > ඔබ (එතැන)
මෙ + බ = මෙබ > මොබ (මෙතැන)
කො + බ = කොබ/ කොයිබ
දිය + බ = දියබ

26. “තා” ප්‍රත්‍යය (සමූහය, භාවය යන අර්ථයෙහි)

ජන + තා = ජනතා
මුදු + තා = මුදුතා

27. “වර” ප්‍රත්‍යය (ස්වාර්ථයෙහි)

කළු + වර = කළුවර
මුහුණු + වර = මුහුණුවර
ගම් + වර = ගම්වර
දිය + වර = දියවර
මෙහෙ + වර = මෙහෙවර

28. “බඩ”, “බද” ප්‍රත්‍ය (සමීපාර්ථයෙහි හා ප්‍රදේශාර්ථයෙහි)

ගං + බඩ = ගංබඩ/ ගම්බඩ
වෙරළ + බඩ = වෙරළබඩ
ගම් + බද = ගම්බද
මුහුදු + බඩ = මුහුදුබඩ
(ඒ බව යන අර්ථයෙහි)

29. “ය” ප්‍රත්‍යය (අග ස්වරය ලොප් වී මුල් ස්වරය වෘද්ධි වේ.)

පණ්ඩිත + ය = පාණ්ඩිත්‍ය
සමර්ථ + ය = සාමර්ථ්‍ය
කුශල + ය = කෞශල්‍ය
සුන්දර + ය = සෞන්දර්ය
ලලිත + ය = ලාලිත්‍ය
ප්‍රමොද + ය = ප්‍රාමොද්‍ය
බහුල + ය = බාහුල්‍ය
මධුර + ය = මාධුර්ය
ලවණ + ය = ලාවණ්‍ය
වත්සල + ය = වාත්සල්‍ය
විෂම + ය = වෛෂම්‍ය

30. “ත්ව” ප්‍රත්‍යය (භාවාර්ථය)

කවි + ත්ව = කවිත්ව
තත් + ත්ව = තත්ත්ව
විශාල + ත්ව = විශාලත්ව
විශාරද + ත්ව = විශාරදත්ව
ප්‍රභූ + ත්ව = ප්‍රභූත්ව
සත් + ත්ව = සත්ත්ව

31. "තන" ප්‍රත්‍යය (අයිති බව)

අද්‍ය + තන	=	අද්‍යතන
නව + තන	=	නූතන
චිර + තන	=	චිරන්තන
සදා + තන	=	සදාතන
පුරා + තන	=	පුරාතන

32. "ස්ථ" ප්‍රත්‍යය (ඊට අයත් යන අර්ථයෙහි)

සේවා + ස්ථ	=	සේවාස්ථ
විහාර + ස්ථ	=	විහාරස්ථ
මාර්ග + ස්ථ	=	මාර්ගස්ථ

33. "කම්" ප්‍රත්‍යය

උගත් + කම්	=	උගත්කම්
කුහක + කම්	=	කුහකකම්
නපුරු + කම්	=	නපුරුකම්

34. "නු" ප්‍රත්‍යය

ඉන්දියා + නු	=	ඉන්දියානු
පකිස්තා + නු	=	පකිස්තානු
ඇමෙරිකා + නු	=	ඇමරිකානු

35. "කරු" ප්‍රත්‍යය

ඉල්ලුම් + කරු	=	ඉල්ලුම්කරු
අයැදුම් + කරු	=	අයැදුම්කරු
වාර්තා + කරු	=	වාර්තාකරු

36. "ඥ" ප්‍රත්‍යය

අධ්‍යාපන + ඥ	=	අධ්‍යාපනඥ
නීති + ඥ	=	නීතිඥ
සර්ව + ඥ	=	සර්වඥ

37. "ධර" ප්‍රත්‍යය

ත්‍රිපිටක + ධර	=	ත්‍රිපිටකධර
සාහිත්‍ය + ධර	=	සාහිත්‍යධර

38. "වර" ප්‍රත්‍යය

ආචාර්ය + වර	=	ආචාර්යවර
වෛද්‍ය + වර	=	වෛද්‍යවර

39. ද්විත්ව ප්‍රත්‍ය තද්ධිත

කාමී - කාම + ඊ	= කාමී =	ආත්මාර්ථ + කාම + ඊ	= ආත්මාර්ථකාමී
		බල + කාම + ඊ	= බලකාමී
ගාමී - ගාම + ඊ	= ගාමී =	ශීඝ්‍ර + ගාම + ඊ	= ශීඝ්‍රගාමී
		අපාය + ගාම + ඊ	= අපායගාමී
ධාරී - ධර + ඊ	= ධාරී =	උපාධි + ධර + ඊ	= උපාධිධාරී
		චීවර + ධර + ඊ	= චීවරධාරී
වාදී - වාද + ඊ	= වාදී =	ප්‍රජාතන්ත්‍ර + වාද + ඊ	= ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී
		සමාජ + වාද + ඊ	= සමාජවාදී
වාසී - වාස + ඊ	= වාසී =	වන + වාස + ඊ	= වනවාසී
		නගර + වාස + ඊ	= නගරවාසී
වේදී - වේද + ඊ	= වේදී =	නීති + වේද + ඊ	= නීතිවේදී
		මාධ්‍ය + වේද + ඊ	= මාධ්‍යවේදී
ශූරී/ සූරී - සූර + ඊ	= සූරී =	ධාවන + ශූර + ඊ	= ධාවනශූරී (දක්ෂ)
		දර්ශන + සූර + ඊ	= දර්ශනසූරී (උගත්)
ශීලී - ශීල + ඊ	= ශීලි =	ප්‍රගති + ශීල + ඊ	= ප්‍රගතිශීලී
		ආචාර + ශීල + ඊ	= ආචාරශීලී

ක්‍රියාකාරකම 1

පහත සඳහන් නාම පද සිද්ධ නාම පද (මූල නාම පද) හා සාධ්‍ය නාම පද (සංග්‍රහ නාම පද) ලෙස වෙන් කරන්න.

පුතණුවෝ, පුතා, පොත, ඥාණවන්තයා, නැවියා, වරලස, ප්‍රසංගය, චන්ද්‍රිකාව, ඉඟටිය, වීදුරුව, සූර්යයා, මිත්තණිය, කුසලතාව, කාන්තාව, විද්‍යාඥයා, පොළොව, භාෂාව, මැෂිම

සිද්ධ නාම පද	සාධ්‍ය නාම පද
1.	1. ....
2.	2. ....
3.	3. ....
4.	4. ....
5.	5. ....
6.	6. ....
7.	7. ....
8.	8. ....
9.	9. ....

ක්‍රියාකාරකම 2

- පහත 'අ' වෘත්තයේ ඇතුළත් නාම ප්‍රකෘතිවලට ගැළපෙන තද්ධිත ප්‍රත්‍ය 'ආ' වෘත්තයෙන් තෝරා තිත් ඉරි මත ලියන්න.

'අ' වෘත්තය

ප්‍රදේශ,
ප්‍රසංග, පුද්ගල,
ඉතිහාස, සිහිල්, වක,
ශිල්ප, විද්‍යාලය,
ආදර්ශ, කුසල,
මාණික්‍ය, ලලිත

'ආ' වෘත්තය

ඉක, අටු,
ඊ, වත්, ඊය, ඉක,
මය, තා, ඊය, අස්,
ය, ඉක

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....
11. ....
12. ....

ක්‍රියාකාරකම 3

- නිවැරදි තද්ධිත ප්‍රත්‍ය වරහන් තුළින් තෝරා තද්ධිත නාම තනන්න.

නාම ප්‍රකෘති	තද්ධිත ප්‍රත්‍යය	තද්ධිත නාමය
උදා - පුත්	(අණු/ අණි)	පුතණු
1. ඥාණ	(වත්/ වන්ත)	
2. සෞභාග්‍ය	(මත්/ වත්)	
3. ආලෝක	(වත්/ මත්)	
4. ධෛර්ය	(මත්/ වත්)	
5. රත්න	(මය/ මුවා)	
6. රන්	(මය/ මුවා)	
7. පණ්ඩිත	(අ/ ය)	
8. පුද්ගල	(ඉකා/ ඉක)	
9. ස්වදේශ	(ඊය/ ඒය)	
10. තරුණ	(ය/ අ)	
11. පන්ති	(ඉක/ ක)	
12. දින	(ඉක/ ක)	
13. ශ්‍රා	(ඉෂ්ට/ ඉෂ්ඨ)	
14. සංස්කෘති	(ක/ ඉක)	

ක්‍රියාකාරකම 4

❁ දී ඇති උපකාරක පද ඇසුරින් තනා ගත් තද්ධිත පද යොදා ප්‍රහේලිකාව පුරවන්න.

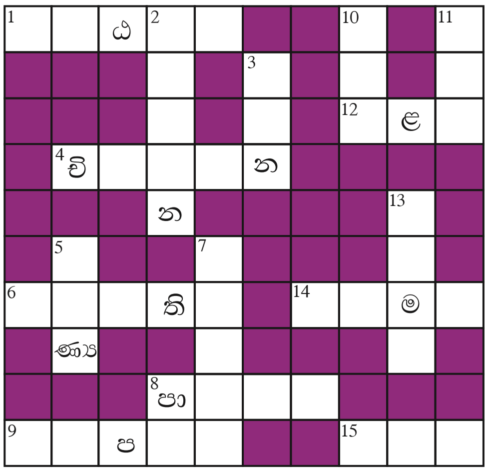

හරහට

1. වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ
4. බොහෝ කල් පවත්නා
6. නිරුක්ත + ඉක
8. අතිශයින් පාපී
9. ජනපදයට අයත්
12. කළුවට හුරු
14. දුවයෙන් නිමවන ලද්දේ
15. සුග + ඉති

පහළට

2. එයට ආසන්න
3. පෙර දිගට අයත්
5. තරුණ + ය
7. විකල්ප + ඉක
10. දින + ඉක
11. ඉඟ ප්‍රදේශය
13. යකඩින් නිමවන ලද්දේ

කෘදන්ත නාම

ධාතු ප්‍රකෘතියකට කෘදන්ත ප්‍රත්‍යයක් යොදා සාදා ගනු ලබන නාම, **කෘදන්ත නාම** යනුවෙන් හැඳින්වේ. වාක්‍ය නිර්මාණයේදී අප භාවිත කරන්නේ ක්‍රියා පද හෝ කෘදන්ත නාම බැවින් කෘදන්ත නාම සාදා ගැනීමෙහිලා ක්‍රියා පදයක ධාතු ප්‍රකෘතිය හෙවත් ක්‍රියා මූලය හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. ක්‍රියා පදයක ධාතු ප්‍රකෘතිය සොයා ගන්නේ කෙසේ ද? මේ සඳහා ක්‍රම කීපයක් ඇතත් ප්‍රයෝජ්‍ය ක්‍රියාර්ථයේ යෙදීම වඩාත් උචිත ක්‍රමය යි.

ක්‍රියා පදය	ප්‍රයෝජ්‍ය ක්‍රියාව	ධාතු ප්‍රකෘති
බලයි	බල/ වයි	බල
වදියි	වඳ/ වයි	වැඳ
බඳියි	බඳ/ වයි	බඳ
පලඳයි	පලඳ/ වයි	පලඳ
සිනාසෙයි	සිනස්/ වයි	සිනස්
රකියි	රක්/ වයි	රක්

ඉහත දැක්වෙන ක්‍රියාපද ප්‍රයෝජ්‍ය ක්‍රියාවේ යොදා ඒවායින් 'ව' 'ය්' ප්‍රත්‍ය දෙක ඉවත් කළ විට ධාතු ප්‍රකෘතිය පහසුවෙන් හඳුනා ගත හැකි වේ.

ධාතු ප්‍රකෘති ප්‍රභේද

1. ක්‍රියාර්ථ ධාතු හා නාමාර්ථ ධාතු (නාම ධාතුක ක්‍රියා)

ක්‍රියා පදයේ ප්‍රකෘතිය ක්‍රියාර්ථයක් දේ නම් එය ක්‍රියාර්ථ ධාතුවකි.

උදා :- නට, දුව, බල, කර, උදුර, වස්

ක්‍රියා පදයේ ප්‍රකෘතිය නාමාර්ථයක් වේ නම් එය නාමාර්ථ ධාතුවකි.

උදා :-
මග නිලමින් සිටිනා දෙඹ නී පියල (නිල් පැහැ ගන්වමින්)
උන්වහන්සේ යතිවරයෙකි.
මම භික්ෂුවක්මි.

ඉහත නිදසුන්වල නිල්, යතිවර, භික්ෂු යනු එම නාම ධාතුක ක්‍රියාවල නාමාර්ථ ධාතු ය.

2. ස්වරාන්ත හා හලන්ත ධාතු

ධාතු ප්‍රකෘතිය ස්වරයකින් අවසන් වේ නම් එය ස්වරාන්ත ධාතුවකි.

උදා :-	දෙ	(දීමෙහි)	(ද් + එ)	-	එකාරාන්ත
	පිස	(පිසීමෙහි)	(ස් + අ)	-	අකාරාන්ත
	බො	(බීමෙහි)	(ප් + ඔ)	-	ඔකාරාන්ත
	හසුර	(හැසිරවීමෙහි)	(ර් + අ)	-	උකාරාන්ත
	යා	(යාමෙහි)	(ය් + ආ)	-	ආකාරාන්ත

හල් අකුරකින් හෙවත් ව්‍යඤ්ජනයකින් අවසන් වන්නේ හලන්ත ධාතු ය.

රක් (රැකීමෙහි)
බස් (බැසීමෙහි)
නස් (නැසීමෙහි)
පුප් (පිපීමෙහි)

3. නිෂ්පන්න (දේශීය), තත්භව හා තත්සම ධාතු

වෙනත් භාෂාවකට සම්බන්ධ නැති හෙළ බසෙහි ම උපන් ධාතු නිෂ්පන්න (දේශීය) ධාතු ය.

වෙවුල (වෙවුලීමෙහි)
නෙළ (නෙළීමෙහි)
ඔරව (එරවීමෙහි)
පෙර (පෙරීමෙහි)

වෙනත් භාෂාවල යෙදෙන ධාතු ප්‍රකෘති ඒ ආකාරයෙන් ම සිංහල භාෂාවේ ද යෙදේ නම් ඒවා තත්සම ධාතු ප්‍රකෘති යි.

මර (මැරීමෙහි)
නම (නැමීමෙහි)

නට	(නැටීමෙහි)
කර	(කිරීමෙහි)

වෙනත් භාෂාවලින් සිංහල භාෂාවට බිඳී ආ ධාතු ප්‍රකෘති තත්භව ධාතු ප්‍රකෘති යි.

රක්	(රැකීමෙහි)
සිඳ	(සිඳීමෙහි)
ලබ	(ලැබීමෙහි)

4. සකර්ම ධාතු හා අකර්මක ධාතු

වාක්‍යයක අවසාන ක්‍රියාව කර්මයක් අපේක්ෂා කරන්නේ නම් එම ක්‍රියාවේ ධාතුව සකර්මක ය.

උදා :- වපුර	(වැපිරීමෙහි)
දව	(දැවීමෙහි)
බල	(බැලීමෙහි)
පිස	(පිසීමෙහි)
විකුණ	(විකිණීමෙහි)

වාක්‍යයක අවසාන ක්‍රියාව කර්මයක් අපේක්ෂා නොකරන්නේ නම් එම ක්‍රියාවේ ධාතු ප්‍රකෘතිය අකර්මක ය.

උදා :- නිද	(නිදීමෙහි)
හඬ	(හැඬීමෙහි)
දුව	(දිවීමෙහි)
උතුර	(ඉතිරීමෙහි)
පිහින	(පිහිනීමෙහි)

කෘදන්ත නාම ප්‍රභේද

1. අර්ථ ක්‍රියා නාම
2. භාව ක්‍රියා නාම යනුවෙන් කෘදන්ත නාම ප්‍රභේද දෙකකි.

1. අර්ථ ක්‍රියා නාම

ධාතු ප්‍රකෘතියෙන් පර ව කාරක අර්ථවත් ප්‍රත්‍යයක් යෙදී සැදෙන්නේ අර්ථ ක්‍රියා නාම යි. ඒ අනුව කාරක අර්ථ 4ක් ප්‍රධාන වශයෙන් හඳුනා ගත හැකි ය.

i. කර්තෘ කාරක අර්ථය
ii. කර්ම කාරක අර්ථය
iii. කරණ කාරක අර්ථය
iv. භාව අර්ථය

i. කර්තෘ කාරක අර්ථය

කර්තෘ කාරක අර්ථයෙහි න, උ, ඉ, නා ප්‍රත්‍යයන් යෙදී කෘදන්ත නාම සැදේ. කර්තෘ කාරක අර්ථය යනු කෘදන්තයෙන් කර්තෘ උක්ත වීම යි.

න - (බල + න) - ඔහු බලන පොත මා තැගි දුන් එකකි.
(දල්ව + න) - මා දල්වන පහන බුදුන්ට පූජා වේවා.

උ - (කර + උ) - කම්කරුවෝ වැඩ වරති.
(මර + උ) - කොතැන වුණත් නැත මරුහට බාදා,

ඉ - (විඳ + ඉ) - රැකියා ස්ථානයේ අප විඳි ගැහැට බොහෝ ය.
(නිද + ඉ) - ඔබ නිදි යහන සුව පහසු නොවේ.

නා - (ගය + නා) - බැතිමතුන් ගයනා ගී ඇතට ඇසේ.
(උසුල + නා) - මෙර උසුලනා මහ මිහිකතටත් වැඩි ය.

ii. කර්ම කාරක අර්ථය

කෘදන්තයෙන් කර්මය උක්ත වීම සිදු වේ. එන, උණ, උණු ප්‍රත්‍ය යෙදී කර්ම කාරක කෘදන්ත සෑදේ.

එන - (පුද + එන) - පිදෙන මල් පරවී යනු ඇත.
(දව + එන) - දවෙන සෑය අබියස ජනතාව නිහඬ ව බලා සිටිති.

උණ - (බිඳ + උණ) - බිඳුණ බඳුන රත්රන් නම් එහි අගයෙහි අඩුවක් නැත.
(සිඳ + උණ) - නිදන් හොරුන් විසින් සිඳුණ චෛත්‍යය මෙය යි.

උණු - (තන + උණු) - රජරට පුරා ඇත්තේ පැරණි රජවරුන් විසින් තැනුණු වාරි පද්ධතිය යි.

iii. කරණ කාරක අර්ථය

කෘදන්තයෙන් කරණ විභක්ති අර්ථය ප්‍රකාශ වේ නම් ඒවා කරණ කාරක කෘදන්ත ලෙස හැඳින්වේ. ඒ සඳහා, න, නා යන ප්‍රත්‍යය යෙදේ.

න - (පිය + න) - පියන (එයින් වසනුයි යන අර්ථයෙන්)
(කඩ + න) - කඩනය (එයින් කඩනුයි යන අර්ථයෙන්)
(පිස් + නා) - පිස්නාව (එයින් පිසිනුයි යන අර්ථයෙන්)
(දක් + න) - දක්නාව (එයින් දකිනුයි යන අර්ථයෙන්)

iv. භාව අර්ථය

ධාතු ප්‍රකෘතියට ඇතැම් ප්‍රත්‍ය යෙදීමෙන් ඉහත දැක්වූ පරිදි කිසියම් අර්ථයක් ප්‍රකාශ නොවී හුදු ක්‍රියා මාත්‍රය පමණක් දැක්වේ නම් ඒවා භාව කාරක කෘදන්ත වේ.

භාව කාරක කෘදන්ත ප්‍රත්‍ය - නු, උම්, ඉලි, ඊම්, මන්

නු - (ලිය + නු) = ලියනු
(ගය + නු) = ගයනු

උම් - (රිද + උම්) = රිදුම්
(රක් + උම්) = රැකුම්

ඉලි - (ලිය + ඉලි) = ලියවිලි
(බල + ඉලි) = බැලිලි

ඊම් - (කර + ඊම්) = කිරීම්
(නට + ඊම්) = නැටීම්

මන් - (කිය + මන්) = කියමන්
(ලිය + මන්) = ලියමන්

කෘදන්ත නාම භාෂාවේ භාවිත වන ස්වභාවය අනුව වර්ග තුනක් හඳුනා ගත හැක.

i. **නාමපද වශයෙන්**

වවන්නෝ දිනන්නෝ ය.
දරුවා පාසලට ඇතුළත් කිරීමේදී ලියවිලි රැසක් ඉදිරිපත් කළ යුතු විය.

ii. **නාම විශේෂණ වශයෙන්**

රඟන ළඳුන් බල රූ සිරි සියල්ලා
ගැයෙන ගී කන්කලු ය.
හැඬූ කඳුළු මුහුදට එක් වුණා දෝ

iii. අවසාන ක්‍රියා පද වශයෙන්

රණවිරුවෝ රට රැකුමට දිරි දෙන්නෝ ය.
ඇ මිහිරි ගීයක් ගැයුවා ය.

කෘදන්ත නාම වරනැගීම

කෘදන්ත නාම වරනැගීම ප්‍රභේද පහක් අනුව සිදු වේ. එනම්,

1. කාල භේදය
2. කාරක භේදය
3. වචන භේදය
4. ලිංග භේදය
5. පුරුෂ භේදය යනු යි.

කර්තෘ කාරක - අනතීත

පුරුෂය	ඒක වචන	බහු වචන
ප්‍රථම පුරුෂ	ගයන්නේ ය/ ගයන්නී ය	ගයන්නෝ ය/ ගයන්නාහ
මධ්‍යම පුරුෂ	ගයන්නෙහි	ගයන්නහු
උත්තම පුරුෂ	ගයන්නෙමි	ගයන්නෙමු

කර්තෘ කාරක - අතීත

පුරුෂය	ඒක වචන	බහු වචන
ප්‍රථම පුරුෂ	ගැයුවේ ය/ ගැයුවා ය	ගැයුවෝ ය/ ගැයුවාහ
මධ්‍යම පුරුෂ	ගැයුවෙහි	ගැයුවෙහු
උත්තම පුරුෂ	ගැයුවෙමි	ගැයුවෙමු

කර්ම කාරක - අනතීත

පුරුෂය	ඒක වචන	බහු වචන
ප්‍රථම පුරුෂ	ගැයෙන්නේ ය/ ගැයෙන්නී ය	ගැයෙන්නාහ/ ගැයෙන්නෝ ය
මධ්‍යම පුරුෂ	ගැයෙන්නෙහි	ගැයෙන්නෙහු
උත්තම පුරුෂ	ගැයෙන්නෙමි	ගැයෙන්නෙමු

කර්ම කාරක - අතීත

පුරුෂය	ඒක වචන	බහු වචන
ප්‍රථම පුරුෂ	ගැයුණේ ය/ ගැයුණා ය	ගැයුණෝ ය/ ගැයුණාහ
මධ්‍යම පුරුෂ	ගැයුණෙහි	ගැයුණෙහු
උත්තම පුරුෂ	ගැයුණෙමි	ගැයුණෙමු

භාවාර්ථ කෘදන්ත ලිංග, කාල වචන හා පුරුෂ භේදයක් නැතිව භාව අර්ථයෙහි පමණක් යෙදේ.

ලියනු, ලියුම්, ලියවිලි, ලිවීම්, ලියමන්,
රකිනු, රැකුම්, රැකවිලි, රැකීම්, රැකුමන්

ක්‍රියාකාරකම 5

* **පහත දැක්වෙන කෘදන්ත නාම කර්තෘ කාරක කර්ම කාරක හා භාවාර්ථ වශයෙන් බෙදා දක්වන්න.**

බැබළුණේ, ලියුවේ, ගලන්නේ, දවන්නෝ, පිදෙන්නෝ, පැරැදුණේ, ගැයුම්, කඩන, බැලෙන, මැනුම්, තැවිලි, පෙළෙන්නෝ, තැවෙන්නෝ, සැරසුම්, රිදෙනු

කර්තෘ කාරක කෘදන්ත	කර්ම කාරක කෘදන්ත	භාව අර්ථ කෘදන්ත
1.	1.	1. ....
2.	2.	2. ....
3.	3.	3. ....
4.	4.	4. ....
5.	5.	5. ....

ක්‍රියාකාරකම 6

* **අදාළ කොටුවේ “ √ ” ලකුණ යොදන්න.**

කෘදන්ත	කර්තෘ කාරක	කර්ම කාරක	භාව කාරක	ප්‍රථම පුරුෂ	මධ්‍යම පුරුෂ	උත්තම පුරුෂ	පුරුෂ ලිංග	ස්ත්‍රී ලිංග	නපුංසක ලිංග	ඒක වචන	බහු වචන
බලන්නෝ											
බැලුණෝය											
බලන්නාහ											
බැලුණා ය											
බලන්නී ය											
බැලුණෙහි											
බලන්නෙහි											
බලන්නෙමි											
බැලුමන්											
බැලුම්											

ක්‍රියාකාරකම 7

පහත සඳහන් ගේය පද රචනයේ ඇති කෘදන්ත පද තෝරා ලියන්න.

රඟන රැඟුම් ගයන ගැයුම් සතුට සඳ දේ
දෝත් සලා දෑත් විදා රඟන විලාසේ

පාද බැඳුණු මිණි කිංකිණි සළඹ සලාලා
පාටවලින් චන්දන තිලකය ද තියාලා
ජයට රැඟුම් දේ - මිහිර ගිගුම් දේ
දෝත් සලා දෑත් විදා රඟන විලාසේ

සිහින් සිනිඳු දෙතොල අගේ නිතර සිනා දේ
තාල යොදා රඟන පදේ අරුත කියාදේ
තාන තනානේ තාන තනානේ
දෝත් සලා දෑත් විදා රඟන විලාසේ

(ගායනය - වසන්තා සන්දනායක)

iqNdIs;

විද්වානෙව විජානාති
විද්වජ්ජන පරිශ්‍රමම්

ඉගෙනීමේ වෙහෙස උගත් තැනැත්තා ම දන්නේ ය.

iqÑka;k

ගඩොල් පරණ වුවත් ඒවායින් අලුත්, අලංකාර මන්දිර නිර්මාණය කළ හැකි ය.